

1.1 Inleidend

Die kanoniese benadering van B.S. Childs het wye reaksie uitgelok. Die rimpelings daarvan is ook binne die Suid-Afrikaanse teologiese milieu ervaar, alhoewel nie so intens as binne die Amerikaanse en Europese konteks nie. Die worsteling rondom die historiese kritiek is nie plaaslik so heftig beleef nie. Binne die Suid-Afrikaanse vakliteratuur¹ is daar slegs enkele artikels waarin aandag gegee word aan die kanoniese benadering. Childs stel 'n nuwe benadering voor in 'n tyd waarin die hermeneutiek nog deur die histories-kritiese metode oorheers word. Die kanoniese benadering van Childs wil nie net 'n alternatief op die histories-kritiese metode wees nie, maar lewer ook fundamenteel kritiek op die metode. Teen hierdie agtergrond moet daar gekyk word na die benadering van Childs.

Binne die Suid Afrikaanse teologiese konteks word daar met 'n verskeidenheid eksegetiese metodes geëksperimenteer². Pogings word aangewend om tekste op alternatiewe wyses te lees. 'n Realisme bestaan ten opsigte van die feit dat die historiese kritiek nie al die antwoorde bied nie. Childs se benadering is 'n alternatief op die histories-kritiese lees van die teks. Om hierdie rede moet daar van Childs binne die Suid-Afrikaanse konteks kennis geneem word. Wat die benadering van Childs ook belangrik maak is die feit dat die persepsie bestaan dat sy benadering 'n paradigmaskuif verteenwoordig. Dit laat die vraag ontstaan watter moontlikhede die kanoniese benadering wel vir die teologiese wetenskap

¹In die verband het die volgende artikels verskyn van Bosman (1990), Kruger (1994), Janse van Rensburg (1988), Venter (1987) en Voight (1991).

²'n Bewys hiervan is die uiteensetting van die talle benaderings soos dit aangewend word om tekste te lees in *Old Testament Essays* 7(4) 1994.

Hoofstuk 1 Inleidend

bied.

Childs ken 'n ondergeskikte rol toe aan die voorgeskiedenis van die teks deur op die finale vorm van die teks te fokus. Dit lei daartoe dat Childs gekritiseer word dat hy a-histories werk en derhalwe 'n paradigmaskuif maak na 'n post-kritiese lees van die teks. Die stelling moet ondersoek word. Slaag Childs daarin om a-histories te werk en is sy poging 'n alternatiewe weg van die ortodokse hermeneutiek? Indien dit wel die geval is watter nuwe moontlikhede bied die paradigmaskuif wat Childs aandui?

Hierdie studie wil hom juis met hierdie vrae besig hou. Dit wil 'n evaluering maak van die kanoniese benadering van Childs. Die debat rondom die benadering van Childs het nog nie werklik aan die gang gekom binne die Suid-Afrikaanse teologiese konteks nie. Hierdie studie poog om 'n bydrae te maak om 'n perspektief op die benadering van Childs te bied en die debat rondom die kanoniese benadering te aktiveer.

Die studie wil graag die tema hanteer aan die hand van die volgende probleemstelling:

1.2 Probleemstelling

Is Childs besig om die resultate van die historiese kritiek te negeer en selfs te verwerp? Is dit waar dat hy a-histories werk? Kan daar op grond van antwoorde op hierdie vrae die afleiding gemaak word dat Childs met sy kanoniese benadering 'n paradigmaskuif teweeggebring het?

1.3 Hipotese

Die hipotese waarmee hier gewerk word is dat Childs, ongeag kritiek teen die historiese kritiek, nog steeds in die hoofstroom van die historiese kritiek bly. Hy leun nog swaar op die resultate van hierdie metode en dit maak steeds 'n belangrike komponent van sy eie metode uit. Om hierdie rede is daar nie sprake van 'n paradigmaskuif nie. Die benadering van Childs bied egter sekere opsies vir die Ou-Testamentiese wetenskap.

1.4 Werkswyse

Ten aanvang van hierdie studie word die breë raamwerk getrek ten opsigte van die navorsing oor die kanon en die plek wat Childs daarbinne inneem. Vervolgens word daar aandag gegee aan Childs se formulering van die kanoniese benadering. Die hele aanloop en ontwikkeling van die kanoniese benadering word bespreek. Hierna volg 'n uiteensetting van die kanoniese benadering van Childs. Die benadering van Childs word aan die hand van kernkonsepte bespreek. Dit is duidelik dat die benadering van Childs nie in 'n lugleegte ontstaan het nie. Verskeie teoloë het 'n invloed gehad op sy benadering. Hier moet daar gedink word aan Barth en von Rad. Childs staan egter ook nog in 'n interessante verhouding met ander teoloë en nie-teoloë. In die verband gee ek aandag aan Sanders wat ook 'n belangrike eksponent van die kanoniese benadering is. Childs se verhouding met die Yale-skool, Frei en Lindbeck, asook met die eksponente van 'n pluralistiese lees van die teks word ook aan die orde gestel. Raakpunte is ook te bespeur tussen Childs en die taalfilosofiese benadering soos verteenwoordig deur Ricoeur, Gadamer en Jauss. Ooreenkomste en verskille tussen Childs en hierdie strominge bied na my mening die geleentheid om hom

Hoofstuk 1 Inleidend

beter te verstaan. Hierna word reaksie op Childs se benadering bespreek. In die eerste plek word die bedenkinge wat teen die benadering geopper is bespreek, daarna die winspunte. In die daaropvolgende gedeelte word die reaksie op Childs se benadering geëvalueer. Die laaste hoofstuk is 'n evaluering van die benadering van Childs. In die lig van die resultate van die navorsing probeer ek die volgende vrae beantwoord: Verteenwoordig die benadering van Childs 'n paradigmaskuif? Indien Childs dan nie 'n paradigmaskuif maak nie wat is dan die bydrae wat hy kan lewer in die toekomstige debat?

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

2. Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

2.1 'n Kort oorsig oor die belangstelling in die kanon

Die teologiese waarde van die kanon is 'n probleem waarmee die Ou-Testamentiese teologie hom reeds vir 'n geruime tyd besig hou. Die belangstelling in die kanon kan teruggevoer word na die kritiese benadering van die Verligting en die teologiese kontroversies rondom die Hervorming. Semler se vier volumes met die titel *Abhandlung von der freien Untersuchung des Kanons* het 'n groot invloed uitgeoefen op die siening van die kanon van sy tyd. Volgens Semler was nie die hele Bybel geïnspireerd en gesagvol nie. Hy het ook gewaarsku teen 'n gelykstelling tussen "Skrif" en die "Woord van God". Sedert die tyd van Semler het die belangstelling in die kanon toegeneem (Reventlow 1986:134).

In hierdie eerste gedeelte gaan daar gekyk word hoe hierdie vraagstuk oor die afgelope jare hanteer is en watter rol en bydrae Childs in die hele debat gespeel het¹. Hierdie gedeelte sal net 'n oorsigtelike verkenning wees van die navorsing ten opsigte van die begrip kanon. In breë lyne sal die hoofstrome aangedui word en die grense getrek word waarbinne die debat gevoer is. Die doel van die hoofstuk is dan om die plek aan te dui wat Childs inneem binne die navorsing rondom die kanon.

Die groeiende belangstelling in die herlewing van 'n Bybelse teologie het daartoe gelei dat daar nuwe belangstelling in die kanon gekom het. Die belangstelling het ten eerste 'n historiese aspek gehad. In navolging van Semler se onderskeid tussen

¹ Vir 'n volledige bespreking van die Forschungsgeschiede rondom die kanoniese navorsing kan die werk van Reventlow (1986) geraadpleeg word.

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

"Skrif" en "Woord van God" is die kanon omskryf langs historiese lyne.

Verteenwoordigers van die historiese belangstelling in die kanon is veral Sundberg (1964), Leiman (1976)² en Beckwith (1985).

Die vraag na die oorsprong en die voltooiing van die kanon is opnuut gevra (Eissfeldt 1964:765-773). Dit het veral gegaan om die belangrike teologiese verskille tussen die Rabbynse kanon, wat deur die Hervormers gebruik is, en die kanon van die Rooms-Katolieke kerk. Die Rooms-Katolieke kerk aanvaar die kanon wat met die Konsilie van Trente goedgekeur is en waarby die apokriewe boeke ook bygevoeg is. Die kanonnavorsing het hom dan aanvanklik besig gehou met die bepaling van 'n datum vir die afsluiting van die Masoretiese kanon. Is die Masoretiese kanon afgesluit teen die jaar 100 v.C. by Jamnia, of was dit vroeër om en by 50 v.C. (Sundberg 1968:143-155)?

Met die opbloeï van die kritiese en historiese benaderings tot die Skrif, het die navorsing hom weer eens besig gehou met die ontstaan van die kanon. As gevolg van die bevraagtekening van die goddelike inspirasie deur mense soos Semler, het die onderskeid tussen kanonies en nie-kanonies al hoe vaer begin word. Die persepsie dat die kanon die basis van die oorsprong van die tradisies was, is nie meer gehuldig nie. Die kanon is eerder gesien as die produk van die geloof en tradisies van geloofsgemeenskappe. Historiese studies het verder die rol van die kanon gemarginaliseer deurdat daar gefokus is op die oorsprong en die groei van tradisies, eerder as hulle finale vorm in die Skrif. Die fokus van die kanonnavorsing

² Childs (1979c:66) sluit by Leiman (1976:127) se siening aan dat daar 'n vroeë vaslegging van die kanon plaasgevind het. Beide meen dat die kanon van die Ou Testament binne die honderd jaar voor Christus gerealiseer het. Hierteenoor gaan Sundberg (1964) van die standpunt uit dat die kanon eers teen die jaar 90 na Christus vasgestel is.

Hoofstuk 2 Die plek wat B S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

het egter stelselmatig geskuif vanaf historiese kwessies na teologiese en hermeneutiese sake.

Die tweede komponent van navorsing ten opsigte van die kanon het om hierdie rede primêr gegaan om die teologiese belang van die kanon. Dit is veral hierdie fase wat belangrik is vir die bespreking van die kanoniese benadering van Brevard Childs. Die naam van Childs staan uit tussen vele ander wat ook soos hyself die belangrikheid van die kanon as sentrale faktor vir 'n Bybelse teologie wou beklemtoon. Childs stel met sy eerste boek *Biblical theology in crisis* (1970a) 'n nuwe basis vir Bybelse teologie voor, naamlik die kanon. Childs lewer veral in hierdie werk kritiek teen die verabsoluttering van die histories-kritiese metode van eksegeese. Hy spreek hom uit teen die skool van Wright (1969) se soeke na 'n kanon binne 'n kanon, as sou dit dan die sentrum van die Skrif wees. Die eerste werke van Childs is veral in debat met die standpunte van Wright en die verteenwoordigers van die sogenaamde *Biblical Theology Movement*³. Wright (1963:176-199) meen verder dat die vertrekpunt die Ou Testament moet wees⁴. Die antwoord op die vraag of die God van Israel ook die Vader van Jesus Christus is, moet in die Ou Testament gesoek word. Childs se vertrekpunt is egter die Ou Testamentiese gedeeltes wat in die Nuwe Testament aangehaal word. Childs het in sy eerste werke verwoord wat alreeds by verskeie teoloë 'n saak van konsensus was.

Jepsen (1949:65-74) het dit reeds vroeg gestel dat die kanon 'n belangrike verwysingsraamwerk is waarbinne Ou Testamentiese teologie gedoen moet word, ook in sy verhouding met die Nuwe Testament. Ackroyd (1977) spreek hom uit teen

³ Die idee van 'n *Biblical Theology Movement* soos dit deur Childs beskryf word het heelwat kritiek uitgelok van Smart (1979). Hy bevraagteken die bestaan van so 'n beweging in Amerika.

⁴ Wright het Childs beskuldig dat hy 'n posisie inneem anteteties tot die Christelike eksegeese (Wright 1969:180).

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

die feit dat eksegete hom net besig hou met die vasstelling van die bedoeling van die oorspronklike outeur. Daar was verder 'n groeiende belangstelling in die rol wat die Skrif gespeel het in die sinagoge en die vroeë kerk. Die verhouding tussen 'n geloofsgemeenskap en die Skrif het 'n groter prominensie begin kry. Dit was belangrik, gesien in die lig van die stryd tussen die histories-kritiese metode en die tradisionele dogma rondom die gesag van die Skrif en die leer oor die inspirasie. Werke van Rahner en Lohfink (Rahner 1956:137-168) het aangedui dat daar nie meer aan die inspirasie van 'n enkele skrywer of 'n boek gedink word nie, maar aan die Skrif in sy geheel.

Die voorstel van Childs (1970a) dat die kanon moet dien as verwysingsraamwerk vir 'n Bybelse teologie is ook deur Sanders (1972) aanvaar. Sanders het saam met Childs die twee hoofrolspelers in die hele debat rondom die kanon geword. Sanders het egter 'n nuwe vorm van kanonkritiek voorgestel. Sy siening is dat die Torah die sentrum is waaromheen die ander dele van die kanon soos die profete en die wysheid gerangskik is (Sanders 1972). In hierdie studie sal daar onder andere aandag gegee word aan die verskil in benadering tussen Childs en Sanders.

Clements (1978:15) se benadering verskil van dié van Sanders in die sin dat hy die idee verwerp dat die Torah die nukleus van die Pentateug vorm. Hy beklemtoon verder die belang van die hele Ou Testament in sy finale vorm, ongeag die verskillende dele waaruit die Ou Testament bestaan. Dunn (1982:13-60) stel vier vlakke van kanoniese gesag voor. Hy sluit ook by Sanders aan in die sin dat kanonkritiek die rol speel van 'n verlengstuk van die tradisiekritiek. Een van Childs se leerlinge, Sheppard (1982:21-33), vind die hermeneutiese sleutel vir die verstaan van die kanon in die evangelie van Jesus Christus.

Alhoewel die debat rondom die kanon veral binne die Amerikaanse teologiese

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

konteks gevoer word, is daar ook Europese deelnemers. In Duitsland lê Kraus (1970:365) ook klem op die finale vorm van die teks as die objek van interpretasie. Blenkinsopp (1977:139) dui aan dat 'n teologie van die Bybel die finale vorm van die teks ernstig moet opneem. Die Nederlander, Miskotte (1976:89-101) sien die kanon in sy finale vorm as die vertrekpunt van die eksegeese en die teologie. Die historiese ondersoek na die ontstaan van 'n teks word nie deur hom verwerp nie, maar speel 'n sekondêre rol. Ridderbos (1958:201) sien die kanon vanuit 'n *Heilsgeschiedtliche* hoek. Die kanon kan net gesien word in die lig van die verlossing van Jesus Christus. Die kerk is dus nie verantwoordelik vir die totstandkoming van die kanon nie. Christus alleen was verantwoordelik vir die konstituering van die kanon.

Childs verskil met bogenoemde teoloë in die sin dat hy die hele kanon as konteks beskou, waarbinne 'n Bybelse teologie moet funksioneer. Dit is die siening van Laurin (1967:314-330) dat enige fase van kanonisering as gesaghebbend beskou moet word. Een fase, al sou dit die finale fase wees, kan nie meer gesaghebbend as 'n ander een wees nie. Dit gaan vir sowel Laurin as West (1976:22-32) daaroor dat voorkeur gegee moet word aan die deel van die kanon wat die teologiese behoefte van die tyd die beste aanspreek. As die Jahwis die *Sitz im Leben* van 'n spesifieke gemeenskap aanspreek is dit net so gesaghebbend as die Nuwe Testament (Laurin 1976:261-274). Gese (1974:11-30) stel twee sentrums vir die kanon voor, naamlik die openbaringsgebeure by Sinai en Sion.

Childs beklemtoon in teenstelling met Gese die feit dat slegs die kanoniese vorm van die teks normatief is vir Bybelse teologie. Hy deel ook nie die sentimente van Sanders, Laurin en McEvenue dat die kanonisering maar net 'n fase in die opbou van tradisies is nie. Barr (1983:49), wie se naam telkens in hierdie studie sal opduik, lê klem op die menslike aandeel in die kanon. Die Bybelse tradisie is die menslike weergawe van God se ingrype. Die totstandkoming van die kanon het daarom ook

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

'n menslike komponent en is om dié rede feilbaar. Aan dié standpunt van Barr word later in hierdie studie meer aandag geskenk. 'n Persoon wat baie nou by Barr aansluit, is Porteous (1967) wat ook die menslike aandeel aan die kanon beklemtoon. Westermann (1978) gebruik die kanoniese struktuur van die Ou Testament as basis vir sy teologie van die Ou Testament. In dieselfde rigting word ook gewerk deur Brueggemann (1982) wat die Torah, Profete en die Geskrifte sien as 'n geskikte model vir die struktuur van 'n teologie.

Die navorsing ten opsigte van die kanon is egter die afgelope dekades oorheers deur Childs. Verskillende teoloë het met Childs in gesprek getree. Childs was deurentyd die spil waarom die gesprek gevoer is. Dit het tot gevolg gehad dat die naam Brevard Childs 'n huishoudelike naam geword het in die teologiese wêreld. Die besondere bydrae wat Childs gemaak het, sal uit hierdie studie duidelik word.

Die ontwikkeling van die kanoniese benadering deur Childs het 'n sekere aanloop gehad. Verskeie faktore het 'n rol gespeel. In 'n mate is die formulering van die kanoniese benadering reaksionêr. Die feit sal duidelik word in die volgende gedeelte wat aandag gee aan die faktore wat aanleiding gegee het tot Childs se formulering van sy kanoniese benadering.

2.2 Die aanloop tot die kanoniese benadering van Childs

In die jare ná 1950 het die kanon al hoe meer belangstelling in die teologiese wêreld begin kry. Høgenhaven (1988:68) meen die rede hiervoor is dat die dialektiese teologie van Barth die vraag na die gesag van die Skrif weer in die brandpunt geplaas het. Die ontdekkings by Qumran en Nag Hammadi is ook faktore wat die debat rondom die kanon beïnvloed het. Käsemann publiseer in 1970 'n boek met die titel *Das Neue Testament als Kanon: Dokumentation und kritische Analyse zur*

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

gegenwärtigen Diskussion waarin hy die tradisionele vrae rondom die kanon weer vra. Hierdie boek sou 'n diskussie aan die gang sit wat veral gevoer is tussen die Katolieke en die Lutherane. Die Lutherane sou die standpunt van Käsemann verdedig, wat 'n kanon binne 'n kanon voorgestel het, teenoor Küng (1974) en andere.

Dit is egter die werk *Biblical theology in crisis* (1970a) wat gelei het tot van die hewigste debatte op die terrein van die Ou Testament. Ook in 1970 publiseer Kraus 'n werk met die titel: *Die Biblische Theologie, ihre Geschichte und Problematik*. In hierdie werk kom Kraus, met 'n paar klemverskille, tot byna dieselfde insigte as Childs, alhoewel hulle onafhanklik gewerk het. Kraus, soos Childs, is ontevrede met die dissekerende aard van die histories-kritiese metode asook met die irrelevante resultate. Beide wys ook die oplossing van biblisme af wat deur die voorstanders van *Heilsgeschichte* en die sogenaamde nuwe hermeneutiek voorgestel word. Hierdie onvergenoegdheid met die histories-kritiese benadering lei tot 'n nuwe belangstelling in die kanon.

In die jare wat volg sou Childs se naam sinoniem wees met die begrip kanon en is die diskussie rondom die kanon hoofsaaklik deur die Ou-Testamentici gevoer (Dunn 1982:60). In die hele debat is dit egter die naam van Childs en sy navolgers wat uitstaan.

Vir generasies was die kritiese ortodoksie daarop ingestel om 'n antieke geskiedenis te rekonstrueer, met daarmee saam vroeë en meer betroubare oorspronklike literêre vlakke van 'n teks. Hierdie kritiese benadering het goddelike handeling ondergeskik gestel aan kosmiese prosesse en die Bybel is gesien as bloot 'n godsdienstige soeke na 'n Hebreeuse selfidentiteit. Die Bybel se posisie is gereduseer tot op die vlak van bloot behorende tot die universele religieuse literatuur. Daarmee saam het die Bybel

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

sy status as outentieke Woord van God verloor. As gevolg van die invloed van die Verligting het die eksegetiese hom besig gehou met die soeke na die oorspronklike bronne wat meer gesaghebbend as die Skrif self sou wees. So het von Harnack (1928) daarop aangedring dat Christus in die Pauliniese geskrifte 'n spekulatiewe rekonstruksie van 'n primitiewe Christus was. Die Bybel se historiese betroubaarheid is voortdurend deur geleerdes bevraagteken, totdat Albright 'n wending meegebring het met sy argeologiese ontdekkings.

Die kanoniese benadering van Childs kan beskryf word as 'n reaksie teen bogenoemde benadering. Hy is veral gekant teen 'n kritiese postulasie van normatiewe pre-kanoniese bronne met 'n gepaardgaande devaluering van kanoniese materiaal. Die histories-kritiese benadering gee volgens Childs te min aandag aan die kanon, en om dié rede word die teks 'n gevangene van die historiese konteks. Met sy kanoniese benadering wil hy dan die digotomie verbreek tussen wat Stendahl klassifiseer as "what it meant" en "what it means"⁵ (Hasel 1972b:136-139). Daarmee sou die hermeneutiese wiel 'n volle omwenteling maak.

Ollenburger (Brett 1991:79-80) toon aan dat Gabler in 1787 die eerste voorstelle gemaak het om van hierdie digotomie weg te kom. Hy wys daarop dat daar heelwat parallele te trek is tussen Childs en Gabler. Gabler het geargumenteer dat nie alle Bybelse tekste as gesaghebbend gereken moet word nie, dat baie Bybelse idees slegs relevant was vir die eerste geslagte wat hulle bewaar het. Tekste met sekere historiese kenmerke is primêr die belangstelling van Bybelse historici en nie vir teoloë nie. Die taak van teoloë is volgens Gabler om die teks te sif en die gedeeltes met universele waarde te identifiseer. Ollenburger meen dat hy 'n soortgelyke benadering by Childs ook vind. In sy studie van Deutero-Jesaja maak Childs die

⁵ Ollenburger (1986:86-88) is krities teenoor die onderskeid wat gemaak word tussen 'what it meant' en 'what it means'. Hy vra die vraag of die betekenis wat 'n teks in die verlede gehad het in die hede verval.

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

gedeelte los van sy sesde-eeuse konteks ten einde die teks relevant te maak vir toekomstige geslagte. Volgens Childs moet daar nie gevra word "what it meant" nie, maar "what it means". Daar behoort volgens Childs geen onderskeid te wees tussen die betekenis van die teks toe en nou nie.

Die finale stadium van die teks is net so belangrik as die gebeure wat in die teks beskryf word. Childs handhaaf deurentyd 'n onderskeid tussen die historiese ontwikkeling van die kanon en die Ou Testament as gefinaliseerde kanon binne die geloofsgemeenskap. Childs argumenteer dat die enigste toegang tot historiese feite deur middel van die Bybelse tradisies is. Die pogings om te rekonstrueer wat werklik gebeur het in die geskiedenis van Israel, is nie net onmoontlik nie, maar teologies irrelevant (Childs 1970a :105).

In die veranderde *Zeitgeist* van die jare na die Eerste Wêreldoorlog het die belangstelling in die histories-kritiese beweging herleef. Groot invloed is in hierdie tyd veral deur die werke van von Rad, Eichrodt, Bultmann en Cullmann uitgeoefen. Dit was veral in die sogenaamde *Biblical Theology Movement* in Amerika te sien. Die beweging was aktief vanaf die veertiger tot die sestiger jare. G.E. Wright, B.W. Anderson, P. Minear en F.V. Filson is gesien as verteenwoordigers daarvan. Alhoewel hierdie beweging sy eie karakter gehad het, is dit ook deur Britse teoloë soos H.H. Rowley, A. Richardson en M. Hunter beïnvloed. In die kontroverse tussen die fundamentaliste en liberale teoloë het laasgenoemde as die wenners uit die stryd getree met hulle beoefening van die historiese kritiek. Die beoefening van dié benadering het van krag tot krag gegaan. Dit gaan van die standpunt uit dat aangesien die Bybelse geskrifte 'n versameling uit die antieke wêreld is, die interpretasie daarvan historiese begrip vereis. Die betekenis van hierdie geskrifte is dieselfde as wat hulle in hulle oorspronklike historiese konteks gehad het.

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

Die vraag "what it meant" is nie bloot die betekenis van die Bybelse teks in sy eie kanoniese konteks nie, dit gaan om 'n historiese rekonstruksie van die teks. Die Bybel word verstaan teen die agtergrond van sy sosio-kulturele omgewing. Dit is op dieselfde vlak hanteer as bloot maar net nog 'n korpus godsdienstige literatuur. Daar is na outentieke bronne gesoek wat selfs nog meer normatief as die Skrif is. Aan die hand van hierdie buite-Bybelse bronne is die geloofwaardigheid van die Bybelse geskrifte dan getoets (Henry 1990:76-77). Die metode het verder daarna gestreef om die Bybel los te maak van sy ekklesiologiese en dogmatiese konteks waarin dit geïnterpreteer is. "The Bible's time and place, the Bible's socio-cultural environment, its social setting, and its cultural environment among other nations and religions became the virtually exclusive key to its meaning" (Hasel 1985b:37). Geskiedenis is beskou as die enigste medium van openbaring (Childs 1970a :41). Die eksegeet is primêr 'n historikus.

'n Belangrike persepsie by dié benadering is dat die besonderhede van die Bybel wetenskaplik bewys kan word, 'n geloofs-apriori het nou oorbodig geword. Die oorspronklike gebeure word as normatief gesien en word beskou as enigste terrein vir legitieme objektiewe eksegeese. Volgens Moberly (1988:106) gaan dit basies om: "The cake has been history, the icing theology". Teologiese waarde is aan die resultate van die histories-kritiese metode gegee (Barton 1984b:208). Studie van die Hebreeuse taal en die Israelitiese geskiedenis was van deurslaggewende belang. Die *Biblical Theology Movement* was verder 'n poging om die teologiese dimensie van die Bybel te ontdek. Die Bybel moes relevant gemaak word vir die moderne mens. Onder die invloed van Barth se dogmatiek moes daar 'n brug geslaan word tussen die resultate van die historiese kritiek en dit wat kontemporêr aan die kerk gegee moes word.

Nog 'n kenmerk van die beweging was dat dit gepoog het om die skerp onderskeid

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

tussen die Ou-Testamentiese en die Nuwe-Testamentiese teologie te oorbrug. Die beweging het hom ook besig gehou met die bestudering van 'n Hebreeuse mentaliteit. Die werk van Kittel (1933) *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament* is gesien as 'n monument vir hierdie benadering. Selfs die Nuwe Testament is gesien as 'n geskrif wat dieselfde Hebreeuse gees geadem het as die Ou Testament. Daarvolgens moes die moderne mens teruggaan na 'n Bybelse manier van doen en dink (Childs 1970a:32).

Die probleem wat Childs met hierdie beweging het, is dat dit nie al die probleme konkreet aanspreek nie. Teenoor die benadering van Karl Barth was eksegeese nie meer 'n teologiese onderneming nie, maar 'n historiese een. In teenstelling met Barth is daar nie aandag gegee aan die teks nie, maar aan die gebeure agter die teks. Geen eenstemmigheid kon bereik word oor die aard, rol en plek wat geskiedenis moet speel nie. Klem is gelê op die feit dat die God van die Bybel in die geskiedenis handel en om die rede was die histories-kritiese metode die enigste legitieme benadering. Feitlik elke teoloog van hierdie beweging het 'n ander sentrum vir die Bybel geïdentifiseer. Die kerk in die algemeen het gesukkel om met hierdie histories-positivistiese benadering die Bybel relevant te maak vir die samelewing. Volgens Childs is die hooforsaak van al hierdie probleme die feit dat daar nie genoeg aandag gegee is aan die kanon van die Bybel nie.

Childs (1970a:82-86) noem dan verskeie faktore wat 'n interne erosie binne die beweging veroorsaak het. Die belangrike boek van Robinson *Honest to God* (1963), die lesing van Barr (1963) waarin hy aantoon dat die skepping van 'n Hebreeuse mentaliteit op 'n foutiewe leksikografiese en semantiese benadering berus, asook die werk van Gilkey (1961:194) waarin hy grondige kritiek teen 'n *Heilsgeschiedliche* benadering uitspreek, was die begin van die einde van hierdie beweging. In die werk *The semantics of Biblical language* het Barr (1961) gedemonstreer dat die relevansie

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

van etimologie kontroversieel is.

Gilkey (1961:194-205) het op sy beurt aangetoon dat verskeie sleutelwoorde wat deur die *Biblical Theological Movement* gebruik is sterk beïnvloed is deur die moderne filosofie, terwyl daar geargumenteer is dat daar net binne die Hebreeuse denkklimaatstrukture geopereer is. Barr (1966) gaan nog verder deur die idee te verwerp dat openbaring deur die geskiedenis sentraal in die Ou Testament staan. Dit het alles bygedra tot 'n onvergenoegdheid met die histories-kritiese benadering. Of die sentimente wat deur die *Biblical Theology Movement* verteenwoordig is werklik dood is, word ontkenend deur McKim (1986:179) beantwoord.

Die histories-kritiese metode soos hanteer deur die *Biblical Theological Movement*, het volgens Childs 'n te groot klem gelê op die oorsprong en ontwikkeling van Bybelse tradisies voor hulle in hulle finale vorm tot stand gekom het. Dit alles het die situasie onhoudbaar en ryp gemaak vir 'n nuwe benadering, wat die Bybelse teologie uit sy krisis moes help. Die benadering noem Childs dan die kanoniese benadering.

Volgens Childs is die kanoniese benadering 'n benadering wat aan die Bybel as geheel aandag gee. Childs (1970a:95) maak erns met die kanon en die geloofsgemeenskap waarbinne dit funksioneer. Dit is deskriptief van aard en maak die Skrif relevant vir die konteks waarbinne dit funksioneer. Vir Childs (1964:97) is dit dan belangrik om die Skrif binne 'n Protestantse tradisie te interpreteer, omdat hy deel is van so 'n gemeenskap.

In die gedeelte wat volg word daar aandag gegee aan Brevard Childs die mens en sy werk asook 'n uiteensetting van die ontwikkeling wat die kanoniese benadering deurloop het.

Hoofstuk 2 Die plek wat B.S. Childs inneem in die navorsing oor die kanon

2.3 Samevatting

Dit is duidelik dat Childs gesien moet word teen die agtergrond van die teologiese woelinge van sy tyd. Hy tree as reaksiefiguur op teenoor en binne 'n bepaalde denkklimaat. Dit is belangrik om dit te verstaan, veral ten opsigte van die aanvanklike houding wat Childs ingeneem het teenoor die histories-kritiese metode. In sy pogings om 'n antwoord te bied op die tekortkominge van die histories-kritiese metode, negeer Childs hierdie metode. Hy probeer om 'n alternatief te bied wat juis die tekortkominge van die histories-kritiese metode ondervang. Om 'n identiteit aan sy eie metode te gee kontrasteer hy die kanoniese benadering met die historiese kritiek. In die proses reageer Childs skerp teen die histories-kritiese metode. Dit is egter 'n vraag of Childs in die uitwerking van sy kanoniese benadering onaangeraak sou bly deur die histories-kritiese metode. Hierdie studie wil juis 'n antwoord bied op hierdie belangrike vraag.

3. B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

3.1 B.S. Childs: outobiografiese gegewens

Brevard Springs Childs is op 2 September 1923 in Columbië gebore. Hy begin sy opleiding aan die Universiteit van Michigan, waar hy in 1946 'n B A-graad en in 1948 'n M A-graad in geskiedenis verwerf. Tydens die Tweede Wêreldoorlog doen hy in Europa diens in die Amerikaanse leër. Daarna verwerf hy die B D-graad in 1950 aan die *Princeton Theological Seminary*. Hy studeer verder in Duitsland en Switserland en behaal sy doktorsgraad in 1955 aan die Universiteit van Basel met 'n proefskrif getiteld *Der Mythos als theologisches Problem im Alten Testament* onder leiding van Professor Walter Baumgartner. Tydens sy verblyf in Basel studeer hy ook onder Walter Eichrodt. In 1954 trou hy met Ann Taylor en uit die huwelik is twee kinders gebore. Behalwe vir vier jaar as Professor in Ou Testament aan die *Mission House Seminary* in Plymouth Wisconsin (1954-1958) was Childs aan die Yale Universiteit verbonde. Tydens Childs se loopbaan was hy ook die houer van verskeie beurse en toekennings¹. Childs was 'n aktiewe lid van die *Society of Biblical Literature* en ook vir vyf jaar die resensie redakteur van die vereniging se tydskrif *Journal of Biblical Literature*. Hy is 'n erelid van die *British Society for Old Testament Study* en vir baie jare deel van die redaksie van die tydskrif *Interpretation*. Brevard Childs is 'n lidmaat van die Presbiteriaanse Kerk.

¹Childs was die ontvanger van die volgende beurse en toekennings; die Guggenheimbeurs (1963-64) die American Council of Learned Societies Research-beurs (1970-71) die National Endowment for the Humanities Research Grant (1977-78) en die Fulbright Hays toekenning (1981). Hy ontvang ook in 1981 'n ere doktorsgraad van die Universiteit van Aberdeen.

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

3.2 Die belangrikste publikasies van Brevard Childs

Die publikasies van Childs is met groot belangstelling deur sowel Ou- as Nuwe-Testamentici ontvang. Al nege boeke wat deur Childs gepubliseer is het belangrike bydraes gelewer binne die tydgleuf waarbinne hulle verskyn het. Die eerste van sy boeke *Myth and reality in the Old Testament* (1960) is basies 'n verwerking van sy proefskrif. Dit handel oor sekere godsdienstig-historiese aspekte binne die breë konteks van die Ou Nabye Ooste. Hoe sekere mitologiese idees deel geword het van die Ou Testament, kom hier ter sprake. Sy tweede boek *Memory and tradition* (1962) is 'n teologiese woordstudie oor die begrip *zkr*, sy derde boek *Isaiah and the Assyrian crisis* (1967b) konsentreer op sekere tradisies in Jesaja.

In *Biblical theology in crisis* (1970a) gee Childs 'n oorsig oor die sogenaamde *Biblical Theology Movement* in Amerika. Hierdie werk sou 'n belangrike wending in die wêreld van Ou-Testamentiese navorsing bring. Hierin stel Childs 'n nuwe benadering voor wat meer direk die kanoniese vorm en die inhoud van die Bybelse teks aanspreek. Hierdie werk word gevolg deur wat sommige as een van die belangrikste Ou-Testamentiese kommentare beskou.

Childs se kommentaar *The book of Exodus: a commentary* verskyn in 1974. In hierdie kommentaar stel hy dit duidelik dat sy doel teologies van aard is en hyself "does not share the hermeneutical position of those who suggest that biblical exegesis is an objective, descriptive enterprise, controlled solely by scientific criticism" (1974a:xiii). Childs poog dan om in hierdie kommentaar die brug te slaan tussen die deskriptiewe arbeid en die teologiese. "It blends form-critical expertise with theological sensitivity" (Gammie 1975:562).

Childs se inleiding *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c) is

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

die eerste werk waarin hy konsekwent sy nuwe benadering toepas. As 'n logiese uitvloeisel van sy kanoniese benadering volg *The New Testament as canon: an Introduction* (1984b). In 1985 verskyn 'n teologie van Childs met die titel *Old Testament theology in a canonical context*.

Die laaste groot werk van Childs verskyn in 1992 met die titel *Biblical theology of the Old and the New Testament*. 'n Hele reeks artikels het uit die hand van Childs verskyn. In die artikels brei hy uit oor sy benadering, of lewer hy repliek op kritiek.

3.3 Die ontwikkeling van die kanoniese benadering

Daar is ongetwyfeld sprake van progressiewe ontwikkeling by Childs deur die jare. Dit is 'n belangrike aspek wat in die lig van die kritiek teen Childs in gedagte gehou moet word. Childs se kritici hou nie rekening met hierdie feit nie. Kritiek wat geldig sou wees ten opsigte van sy vroeë werke word sonder meer ook op van sy ander werke van toepassing gemaak, sonder dat die ontwikkeling in sy werk in ag geneem word. 'n Feit wat duidelik sal word in hierdie bespreking is dat daar veral ten opsigte van die histories-kritiese metode 'n ontwikkeling in die werk van Childs teenwoordig is.

Deur die bespreking van die ontwikkeling² van die werk van Childs sal dit duidelik word dat sekere konsepte en gedagtes wat later die boustene van die kanoniese benadering sou vorm alreeds in embrionale vorm in sy vroegste werke aanwesig is. Reeds in sy studie *The enemy from the north* kritiseer Childs (1959:187) diegene wat die probleem hanteer asof dit net 'n historiese probleem is, terwyl die tradisies van Israel nie ter sprake gebring word nie. In 'n artikel wat handel oor profesie en

²In die werke van Brett (1991), Oeming (1985) en Sheppard (1974) word daar aandag gegee aan die ontwikkeling wat daar in die benadering van Childs plaasgevind het.

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

vervulling skryf Childs (1958b:259-271) dat die basiese probleem rondom die Bybelse realiteit christologies van aard is. Hy skryf in 'n artikel in dieselfde jaar oor Jona die volgende: "The person of Jesus Christ himself as the fullness of the world is selfauthenticating." (Childs 1958a:58).

In die eerste groot werk van Childs (1960:104) *Myth and reality* lê hy klem op die groot rol wat die kanon speel in die eksegeese: "It is an important task of the exegete on the basis of the whole Old Testament canon to see where the chief emphases of the Old Testament Faith lie." In hierdie werk reeds stel hy 'n konsep van goddelike of teologiese realiteit voor wat nie, geïdentifiseer moet word met die historiese realiteit wat deur die kritiese apparaat gerekonstrueer word nie. 'n Argument wat Childs deurgaans verdedig, is dat die teologiese realiteit van 'n teks nooit wetenskaplik gedemonstreer kan word nie. Reeds in hierdie werk is Childs oortuig dat historisiteit nooit 'n kriterium van logiese realiteit kan wees nie. Israel se tradisies is die eksklusiewe getuienis van die teologiese realiteit (Childs 1960:97-98).

Alhoewel Childs se klem op die finale vorm van die teks eers later deur hom geformuleer is, kry ons al in hierdie eerste werk aanduidings van 'n progressiewe verfyning van die Bybelse tradisies. Om hierdie rede hoef daar nie agter die teks gekyk te word nie, omdat die Bybelse tradisie as produk van 'n lang teologiese suiweringsproses die suiwerste is. Childs (1960:42) en Wellhausen verskil van Gunkel dat die rekonstruksie van 'n lang voorgeskiedenis van die skeppingsmite irrelevant is. Bron P staan aan die einde van 'n lang proses van assimilasië wat nie net die Babiloniese mite vernietig het nie, maar dit binne 'n nuwe teologiese raamwerk geplaas het.

Konsepte wat later 'n *Leitmotiv* in sy benadering sou word, is alreeds in 'n werk soos *Memory and tradition in Israel* (1962) aanwesig. In dié werk toon Childs aan hoe 'n

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

begrip soos *zkr* kanonies gevorm (canonical shaping) is in die boek Deuteronomium. Childs se vroeë werke oor die tradisiegeskiedenis lei tot 'n beklemtoning van die rol wat die mondelinge tradisies gespeel het in die aktualisering van die verlede. Scalise (1987:13) toon ook aan hoe Childs alreeds in hierdie vroeë werk argumenteer dat die latere redaksionele lae van die teks net soveel gesag het as die van die vroegste vlakke. In hierdie stadium is daar nog geen verwysing deur Childs na die finale vorm van die teks nie.

Reeds in 1964 argumenteer Childs dat 'n historiese en deskriptiewe metode 'n beperkende invloed op die teks uitoefen. Daar kan nie 'n neutrale fase wees wat lei tot 'n ware teologiese interpretasie nie. Dit is 'n ongereformeerde benadering omdat die Reformasie leer dat die Ou Testament as woord van God gehoor moet word. Childs (1964:433) vra dan ook die belangrike vraag in hierdie artikel: "Christian theology confesses the unity of the Old and New Testaments, the witness to the one purpose of God. How is it possible for a Christian to speak of the theological task without attempting in some way to relate the witness of the Old Testament and the New?" In hierdie artikel het Childs (1964:437) reeds probleme met die feit dat die eksegetiese 'n bloot histories-positivistiese deskriptiewe onderneming is en dat die teologiese dimensie van eksegetiese agterweë bly: "The descriptive task which demands a certain disciplined use of historical tools must be done, but no real clarity has emerged on how one goes beyond this to enter into the full theological dimension.... The possibility of genuine theological exegesis has been destroyed from the outset". Alhoewel daar in hierdie artikel nie klem gelê word op die kanon nie, maak Childs die voorstel dat 'n teks bestudeer moet word binne die konteks van die hele kanon. Hierdie artikel van Childs klink byna soos 'n voorwoord tot die werk waarmee hy in 1970 'n nuwe holistiese benadering sou aankondig.

Childs (1964:438–443) stel drie belangrike grondlyne voor wat die hoekstene sou

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

word vir sy kanoniese benadering: (1) "The exegete interprets the single text in the light of the whole Old Testament witness and, vice versa, he understands the whole of the Old Testament in the light of the single text". Op hierdie stadium evalueer Childs die historiese benadering redelik positief en is hy ten gunste van 'n vormkritiese benadering ten einde die deskriptiewe taak geslaagd te kan maak.

'n Tweede belangrike voorstel wat Childs in die artikel maak, handel oor die verhouding tussen die Ou Testament en die Nuwe Testament. (2) "The exegete interprets the Old Testament in the light of the New Testament and, vice versa, he understands the New Testament in the light of the Old". Dit gaan vir Childs daarom dat beide Testamente onafhanklik en gesamentlik getuig van God se bedoeling. Daar is 'n analogiese verhouding wat die werking van God betref in beide Testamente. Die analogiese verhouding moet op 'n ontologiese vlak gesoek word. So vroeg reeds as 1958 maak Childs (1958b:259-271) 'n sterk saak uit vir 'n christologiese basis vir die Ou Testament.

'n Derde been van die hermeneutiese sirkel wat Childs voorstel is: (3) "The exegete interprets the witness of the Old Testament in the light of the theological reality itself and, vice versa, he understands the theological reality in the light of the witness of the Old Testament". Die feit dat eksegeese altyd binne die raamwerk van die geloof moet plaasvind, sou later nog sterker deur Childs uitgewerk word.

In sy werk *Isaiah and the Assyrian crisis* (1967b) gee Childs sy onvergenoegdheid met 'n historiese benadering te kenne, omdat sekere aspekte van die teks nie deur hierdie metode aan die orde gebring word nie. Childs se pogings om deur tradisiegeskiedenis tot 'n teologiese lees van 'n teks te kom, lei hom tot die gebruik van die kanon as die teologiese norm van die Skrif. Om hierdie rede stel Childs (1967b:127) dan die volgende in die werk voor: "The problem of developing

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

theological norms with which to evaluate the diversity within the Old Testament finally forces the interpreter outside the context of the Old Testament and raises the broader question of scripture and canon". In hierdie werk reeds word daar 'n spanning deur Childs geskep tussen die tradisies van Israel en historiese verwysings. Hy toon in hierdie werk hoe teenstrydige resultate van Bybelse en buite-Bybelse bronne gelei het tot 'n dooie punt in die historiese ondersoek. Reeds in dié werk is Childs (1967b:120) nie oortuig dat 'n historiese rekonstruksie teologiese waarde het nie, selfs waar so 'n rekonstruksie gebaseer is op ander Bybeltekste. Brett (1991:28) toon aan dat sekere belangrike motiewe wat later fundamenteel vir die kanoniese benadering sou wees alreeds in sy werke voor 1970 aanwesig is. Hulle is:

- a) die progressiewe verfyning van Bybelse tradisies,
- b) die teologiese aanduiding van 'n teks,
- c) die behoefte aan sowel teologiese as deskriptiewe eksegesi,
- d) die afwysing van spekulatiewe historiese verwysings.

Drie jaar later sou Brevard Childs (1970a:99) met die epogmakende *Biblical theology in crisis* 'n benadering voorstel wat juis die klem op die kanon sou plaas: "As a fresh alternative, we would like to defend the thesis that the canon of the Christian Church is the most appropriate context from which to do Biblical Theology". Oor die inhoud van sy nuwe benadering sê Childs egter nie veel in hierdie belangrike werk nie. Dit gaan in hierdie stadium hoofsaaklik oor sy siening van Bybelse teologie. Hy reageer op die benadering van die *Biblical Theological Movement* in Amerika en stel 'n nuwe Bybelse teologie voor met die kanon as konteks. In hierdie werk word nog nie so sterk klem gelê op die finale vorm van die teks nie, alhoewel 'n groot belangstelling in 'n sinkroniese interpretasie te bespeur is (Childs 1970a:46,98,109). Brevard Childs het egter op hierdie stadium gegroei vanaf 'n voorstander van die tradisie-historiese benadering tot 'n voorstander van 'n kanoniese benadering. Die klem wat hy sou lê

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

op die kanon sou hierdie werk onderskei van sy werke voor 1970. Sheppard (1974:9) dui egter aan dat die hartsverandering nie volkome was nie. Childs is op hierdie stadium nog besig om 'n Bybelse teologie te bedryf op 'n nie-kanoniese pre-historiese wyse. In hierdie werk sien Childs nog nie die kanoniese vorm van die teks as 'n integrale deel van eksegeese nie. Childs se eksegeese in hierdie werk maak ook nie gebruik van die histories-kritiese analise van die finale vorm van die teks nie. In hierdie werk van Childs saam met die van Frei (1974) *Eclipse of Biblical narrative* en die werk van Maier (1974) *Das Ende der historisch-kritischen Methode* kort daarna, word daar begin om die legitimiteit van die histories-kritiese metode sterk te bevraagteken. In 1972 lewer Childs die sogenaamde *Sprunt lectures* aan die *Union Theological Seminary*. Die lesings is nooit gepubliseer nie. Dit is egter in hierdie lesings waar Childs vir die eerste keer die term kanoniese vorming gebruik (Sheppard 1974:7).

Die kanoniese benadering van Childs sou egter eers in sy kommentaar op Eksodus (1974a) ten volle uitgewerk word. In hierdie werk het Childs die ongepubliseerde *Sprunt lectures* van 1972 verwerk. Dit is in hierdie reeks lesings wat Childs vir die eerste keer eksplisiet klem laas op die finale vorm van die teks. Dit is die een faktor wat die Eksoduskommentaar onderskei van sy vorige werke.

Die Eksoduskommentaar van Childs (1974a) is sonder twyfel een van sy grootste bydraes. Die idee van 'n "confessional" Bybelse teologie waar beide Testamente betrek word, word hier vir die eerste keer deur Childs geformuleer. Die kanon is veel meer as maar net die som van die Ou- en die Nuwe-Testamentiese kanon. Die twee vorm saam 'n nuwe entiteit. Die Ou en die Nuwe Testament het geen kanoniese bestaan los van die Christelike gemeenskap nie. Die een word in die lig van die ander geïnterpreteer. Alhoewel Childs te kenne gee dat hy sinkronies werk, is dit interessant om daarop te let dat hy deurentyd die resultate van 'n diakroniese

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

rekonstruksie in gedagte hou in hierdie kommentaar. Dit is 'n belangrike ontwikkeling in die verhouding tussen Childs en die histories-kritiese metode. Daar is in die werk nog duidelik 'n spanning aanwesig in Childs se poging om die resultate van die twee benaderings te versoen. Childs se eksegetiese stappe sluit in sy kommentaar die gebruik van die histories-kritiese metode in. Dit was in sy vorige werke afwesig. 'n Term wat in hierdie stadium vir die eerste keer, en later dikwels in die werke van Childs voorkom is "canonical shaping". Die term sou egter eers ten volle uitgewerk word in sy volgende groot werk.

In 1979 verskyn die werk waarvoor almal gewag het, naamlik *Introduction to the Old Testament as scripture*. Childs het in sy vorige werke te kenne gegee dat die Nuwe Testament uit die aard van die kanoniese benadering 'n belangrike rol speel. In sy inleiding van die Ou Testament speel die Nuwe Testament 'n taamlik afgeskaalde rol. Tussen sy Eksoduskommentaar en sy inleiding was daar nie veel nuwe ontwikkeling nie. Die groot verskil is miskien die feit dat die kommentaar meer maak van die Nuwe Testament in sy beslissing oor die teologiese implikasies van 'n teks, as sy inleiding. Die inleiding beperk hom in 'n mate tot die Ou Testament. Om hierdie rede leen die teologie soos ons dit in sy kommentaar vind baie meer tot die skryf van 'n Bybelse teologie, as die benadering wat hy in sy inleiding volg. Teologiese refleksies word gebaseer op die deskriptiewe interpretasie van die Hebreeuse kanon. Childs se inleiding tot die Ou Testament is nie in dieselfde vorm as kontemporêre inleidings soos dié van Eissfeldt, Fohrer en ander nie. In plaas daarvan om aandag te gee aan sake soos outeurskap, datering, historiese agtergrond en die ontwikkeling van die literatuur, lê hy klem op die mate waartoe die gebruik van die materiaal 'n effek het op die finale vorm van die tradisie. Die finale vorm van elke boek word aan die orde gestel asook die finale vorm van die kanon in sy geheel. Die dialektiese verhouding tussen elke boek en die kanon in sy geheel word ondersoek. Die hermeneutiese sirkel word in hierdie werk voltrek van die geheel wat in die lig van die dele

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

bestudeer word en die dele in terme van die geheel. In hierdie werk het Childs (1979c:77) die begrip kanoniese vorm ten volle uitgewerk. Die kanoniese vorm van die teks word die "platform from which exegesis is launched rather than become a barrier by which creative activity is restrained." In hierdie werk poog Childs om moontlikhede te ondersoek hoe die resultate van die kritiese metodes aangewend kan word om 'n teologiese lees van die teks te bevorder.

Childs dui dan ook hier vir die eerste keer die plek van die kritiese metode aan. Die oorspronklike konteks word ondergeskik gemaak aan die kanoniese konteks. Om hierdie rede bied die histories-kritiese metode net 'n ondersteunende rol tot die finale vorm van die teks. Hy probeer om die spanning in die publikasie *Biblical theology in crisis* (1970a) tussen die oorspronklike konteks en die kanoniese konteks opgehef te kry. Dit doen hy deur die histories-kritiese metode te gebruik om op die finale vorm van die teks te fokus.

Die logiese gevolg van Childs se kanoniese benadering sou 'n inleiding tot die Nuwe Testament wees. Hierdie werk van hom verskyn in 1984 met die titel *Introduction to the New Testament as scripture*. Dit betrek nie net die Nuwe Testament nie, maar hierin gee Childs ook blyke van sy metodologie, 'n aspek wat ontbreek het in sy inleiding tot die Ou Testament. Childs (1984:79) se gebruik van die term kanoniese intensionaliteit lei tot 'n verdere ontwikkeling van sy begrip rondom die kanoniese vorm van 'n teks. Die kanoniese intensionaliteit hou verband met die proses wat sou lei tot die finale vorm van die teks wat plaasgevind het binne die geloofsgemeenskap. Childs definieer nie wat hy bedoel met die kanoniese intensionaliteit nie. In hierdie publikasie gee hy ook vir die eerste keer aandag aan die feit dat die betekenis van 'n teks die resultaat is van hoe dit gelees word. In hierdie opsig toon Childs (1984:37) raakpunte met die sogenaamde lesersgeoriënteerde teorie vir die lees van die teks.

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

In 1985 verskyn die volgende groot werk van Childs naamlik *Old Testament theology in a canonical context*. Die verwysing in die titel na die Ou Testament is belangrik. Childs (1985:9) onderskei tussen 'n Bybelse teologie en 'n Ou Testamentiese teologie. 'n Bybelse teologie reflekteer op beide Testamente. 'n Ou Testament teologie fokus egter slegs op die Ou Testament hoewel dit as Christelike geskrif bestudeer word. As gevolg van die groot reaksie en aandag wat Childs van oral gekry het, is daar groot verwagtings gekoester van die teologie van Childs. Daar is egter niks wesenlik nuut in sy teologie nie. Aan die hand van twintig hoofstukke werk Childs sy kanoniese benadering uit. Daar is geen groei, of enige afwykings van die benadering wat hy grootliks met sy Eksoduskommentaar vasgelê het nie. Brett (1991:65) toon wel aan dat daar 'n verskuiwing is van 'n deskriptiewe lees van die teks na 'n preskriptiewe benadering. In sy teologie werp sy klem op die preskriptiewe lees van die teks 'n skaduwee oor sy deskriptiewe historiese vrae van hoe die Bybel deur Bybelse gemeenskappe gebruik is, wat hy elf jaar vantevore in sy inleiding hanteer het. Childs se teologie kan gesien word as 'n reeks teologiese sketse, waar sekere onderwerpe aan die orde kom. Die werk is egter nie met daverende applous deur resensente ontvang nie. Die logiese sou wees dat hierdie werk 'n verdere uitbouing sou wees van sy Eksoduskommentaar. In die geheel gesien het die werk van Childs, tot op daardie stadium, sy hoogtepunt bereik met die publisering van sy Eksoduskommentaar en sy inleiding op die Ou Testament. Die feit dat die teologie van Childs nie die reaksie gekry het waarop hy gehoop het nie, het daartoe aanleiding gegee dat Childs nog 'n werk die lig laat sien het.

In 1992 verskyn sy omvangrykste werk *Biblical theology of the Old and the New Testament*. In 'n sekere sin is dit die werk waarop diegene gewag het wat die bydraes van Childs vir soveel jare gevolg het. In hierdie werk van Childs word die kanoniese benadering tot sy volle konsekwensies gevoer. Die werk dra dan ook die kenmerk van Childs se hele manier van doen. Elke tema wat aan die orde gestel

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

word, word ondersteun deur deeglike navorsing wat oor die tema handel. Hy voorsien by elke tema 'n bibliografie van tersaaklike bydraes. Telkens is daar die verrassing van hoe goed Childs nie net ten opsigte van sy vakgebied onderlê is nie, maar ook op ander terreine, te wete die Nuwe Testament en die Dogmatiek. Die grootste bydrae van die werk is die wyse waarop Childs die holistiese aanslag van sy benadering demonstreer.

Die bydrae oor die verhouding tussen die Ou en die Nuwe Testament is 'n welkome verheldering van die benadering van Childs (1992:76). Hy dui ook in hierdie werk aan dat sy gebruik van Nuwe-Testamentiese aanhalings van die Ou Testament vir die skryf van 'n Bybelse teologie nie meer water hou nie. Dit was die basis waarop hy dit in *Biblical theology in crisis* gedoen het (Childs 1970a:114).

Die benadering wat Childs in sy *Biblical theology of the Old and the New Testament* (1992) volg verskil van dit wat ons in *Old Testament theology in canonical context* (1985) vind. Childs het in laasgenoemde werk gepoog om die materiaal te orden. Die kontoere van sekere temas is hanteer soos dit binne die kanon na vore kom. Childs het na aanleiding van die benadering kritiek uitgelok. In *Biblical theology of the Old and the New Testament* gaan Childs (1992:101) baie meer deskriptief te werk om die verhouding tussen die getuies van die Ou Testament en die geskiedenis van Israel te beskryf. Dit word gedoen binne die verwysingsraamwerk van die kanoniese vorm.

In hierdie werk van Childs gee hy ook aanduidings dat hy multi-dissiplinêr wil werk. Na elke hoofstuk word daar gekyk na die moontlikheid van raakpunte tussen die Dogmatiek en Bybelse teologie³. 'n Belangrike punt wat in hierdie werk na vore kom is die feit dat daar sprake is van 'n verandering by Childs ten opsigte van die

³Alreeds in 1970 het Childs (1970a:93) hom ten doel gestel om 'n Bybelse teologie te skryf wat nie net deskriptief sou wees nie, maar ook met die dogmatiek in gesprek sou tree.

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

histories-kritiese metode. Childs gee op 'n meer pertinente basis aan die histories-kritiese metode erkenning vir sy bydrae en resultate. Aan hierdie aspek word in 'n latere gedeelte van die studie meer aandag gegee. In hierdie werk is die verwysing na die eksterne samebindende faktor van die kanon, naamlik Jesus Christus, baie sterker as in sy vorige werke. In dié verband volg Childs (1992:551) vir Barth na. Die eenheid van die kanon is vir hom geleë in Christus. Sowel die Ou as die Nuwe Testament is volgens Childs elkeen op sy eie manier getuies van Christus.

Dit is opvallend dat Childs (1985;1992) in sy teologieë nie meer soveel aandag gee aan die kanoniese intensionaliteit as in sy vorige werke nie.

'n Teleurstellende aspek van hierdie boek van Childs is die feit dat hy in 'n groot mate sy kritici ignoreer. Dit is dus nie 'n apologetiese poging van Childs se kant af nie. Daar word glad nie met Barr, Barton of enige van die ander kritici in gesprek getree nie. Die gevolg hiervan is dat pertinente vrae rondom die kanoniese benadering onbeantwoord bly. Die werk moet egter gesien word as die verwesenliking van Childs se droom om 'n Bybelse teologie te skryf met die kanon as konteks. In baie opsigte breek Childs dan ook nuwe grond met hierdie werk.

Vervolgens word die kanoniese benadering van Childs aan die orde gestel. Ten eerste sal kernbegrippe in die kanoniese benadering bespreek word. Die begrip kanon soos dit funksioneer in die kanoniese benadering van Childs is geweldig wyd. Om hierdie rede word dit bespreek onder die volgende opskrifte:

Die definisie van die kanon

Die kanoniese teks van die Skrif

Die kanoniese vorm van die Skrif

Die teologiese aanspraak van die kanon

Hoofstuk 3 B.S. Childs en die formulering van die kanoniese benadering

Die verhouding tussen die kanon en die geloofsgemeenskap.

3.4 Samevatting

In die voorafgaande gedeelte het dit duidelik geword dat daar 'n definitiewe ontwikkeling by Childs plaasgevind het. Childs se benadering ontwikkel van 'n metode wat teenoor die histories-kritiese benadering staan, tot een wat vrylik van die resultate van die metode gebruik maak. In Childs se laaste werk (1992) kom hierdie feit duidelik na vore. Dit is 'n belangrike feit wat vir die doel van hierdie studie in gedagte gehou moet word. Childs moet in perspektief gesien word binne die spesifieke tyd en ontwikkelingsfase van sy werk. 'n Evaluering van Childs wat nie hiermee tred hou nie kan nie 'n getroue weerspieëling van sy benadering wees nie. Dit is egter 'n feit wat nie deurentyd deur die kritici van Childs ingedagte gehou word nie.